

Nro 14.

A' FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBÖL.

*Költ Bétsben Pünköst Havának 3-dik napján
1793. esztendőben.*

Szövetséges Belgyiom.

Hdgából Hollándiának igen szép és népes vá-
rasából, az a' tudósítás érkezett leg köze-
lebb hozzánk, hogy a' Frigyes Belgyiomnak Ren-
dei közönséges isteni tiszteletre való órákat ren-
deltenek annak meg halalására, hogy az Isten
őket leg veszedelmesebb ellenségeiktől a' Fran-
tziáktól meg mentette. A' ki érteni akarja, ki-
ket kellyen a' Hollándiai Rendeken érteni, szük-
ség annak elsőben is a' Frigyes Belgyiomnak con-
stitutióját tudni. A' Hollándiai Rendeken a' hét
szövetséges Belgyiomi tartományoknak u. m. *Gel-
driának, Hollándiának, Zeländiának, Trajectumi-*

nak, Frisiának, Transisalánának és Groningának fő kórmány széke érttetik. Ezek azok közzé a' 17 Belgyiomi tartományok közzé tartozanak, mellyeket hajdan a' Burgundiai fejedelmi ház bírt, és a' mellyeket I. Maximilián Tsászár első feleségével Máriával a' Burgundiai utolsó hertzegnek Károlynak leányával nyert, és szerzett az Ausztriai Háznak. Maximiliánnak halála után, unokája V. Károly Tsászár és Spanyol király jutott azoknak bírására, kinek fia II. Filip, a' hét tartományokat el vezette, mellyek az Orániai, avagy Aransóniai hertzegnek kórmánya alatt tölle el pártolván 80 esztendőig tartott hadakozások után magokat függetlenneké tették, és köz társasági privilegiumaikban az 1648 eszt. szerzett Monasteriumi, vagy inkább Vestfáliai békeféség által meg is erősítették (e). Ennek a' hét tartományokból álló közönséges társaságnak a' constitutiója az 1579 eszt. szerzett Utrechti, avagy inkább Trajectumi égyeféségen fundaltatik, mellynek 26 tzikkelyei vagynak, ezek a' leg nevezetesebbek:

1. A' szövetséges tartományok, örökre öfzve kötik, és égyesitik, és úgy gondollyák magokat lenni, mintha egy test vólnának.
2. A' ki ezen szövetséges tartományok közzé valamellyikre támadánd, ugy fog tartattatni,

(e.) A' Vestfáliai békeféség, hol Monasteriumi, hol Osnabrugai békeféségnek neveztetik. Monasteriuminak, mivel a' N. Birodalombéli catholicus fejedelmeknek követei Monasteriumban; a' protestáns fejedelmeknek követei pedig Osnabrugá-

mintha mind a' hét tartományok ellen fel támadott volna.

3. A' közönséges társaságnak dolgai a' voxoknak többsége szerént határoztafsanak meg.
4. A' háborúnak, békefségnek és közönséges adónak meg határozására közönséges meg egygyezés kívántatik.
5. Egy tartomány se köthessen magánosan másokkal frigyct.
6. Mindenik tartomány független belső dolgainak el intézésében.
7. Minden tartományban egy forma lábon legyen a' mérték, font, és pénz.
8. A' magános tartományok között támadott per, a' több tartományoknak közbenjárások által igazitalson el.
9. A' hét tartományok között támadott, de barátságosan el nem igazitathatott pernek meg határozása a' helytartó fejedelemre bizattason s. a. t.

Ezen *Trajectumi* égygyefségnek ereje szerént a' Hollándiai, vagy helyefsebben a' Belgyiomi társaság hét egymástól különböző és független köz tarsaságostkákából álló alkotmány, mellyek a'

O 2

ban tartottanak gyűlést. Vestfáliai békefségnek pedig azért neveztetik, mivel mind a' két váras a' Vestfáliai kerületben fekszik.

közönséges bátorságnak okáért el válthatatlan egygyeiségben vagynak, úgy annyira, hogy azokat mintegy testet kellyen képzeln. Egygyik tartomány sem függ a' másiktól, belső igazgatására nézve, és a' mennyiben, vagy a' Trajectumi egygyeiség, vagy más szegődés által meg nem határozatik, tellyes és tökéletes hatalommal bír önön maga határaiban. Ellenben a' közönséges társasághoz tartozó Európai, és azon kívül lévő tartományain, a' külső dolgoknak és az egygyesült köz társaságnak igazgatására tartozó hatalom az egymással egygyesült tartományok alkotmányának tulajdona.

Hadi Történetek és Környülállások.

A' Prussiai és Hafsiai seregek gyakorta való nyughatatlanságot szenvednek a' Frantziáktól. — Aprilisnek 15. napján *Sarbrück* mellett 6000. magával fekvő Generál *Landremont* Homburg mellett lévő táborigazinum ellen indúlt. Jókor tudtára adatván e' dolog *Schreiber* Hafsiai Obesternek, egynéhány száz könnyü lovasokat vett maga mellé, 's azokkal ment eleikbe, kikkel mindazáltal a' számos ellenség előtt meg nem állhatván, kéntelen vólt magát vissza vonni. *Wolfrath* és Pr. *Hohenloé* Prussiai Generálok észre vévén az ellenségnek szándékát, segítségére mentek a' Hafsusoknak, és szereztesen visszisa is üzték azt. Ebben a' kis isatában 18 Hafsus vadász és gyalog katonák hóltak meg, és estenek sebbe. Az ellenség sokkal többet veltzett el. A' Prussiai király *Schlottheim* Hafsiai kapitánynak, és *Buttlar* hadnagynak, a' kik ezen isatázásban magokat jelesen viselték, az úgy nevezett *pour le merite*, az 'az érdemért való vitézi rendet ajándékozta. Ezt a' vitézi rendet 1740 esztendőben állította fel II. *Fridrik* Prussiai király, azoknak meg jutalmaztatásokra, a' kik hadi virtusaik által magokat másoktól meg különböztetnék. Ennek a' rendnek tizmere egy nyóltz hégyü setétkék zomán-

tzal bé vont kereftetske, mellynek felső végén egy F. betű, melly által a' szerzőnek neve adat-
tatik elő, vagyon — közepén ezek az igik *pour
le merite*. A' kereftetnek négy szegeleteiben négy
ki terjesztetett szárnyú arany sas láttatik. A' kik
ebbe a' rendbe bé vétetnek, nem mellyeiken, ha-
nem nyakokban fekete pántlikára függesztve vi-
selik ezt a' tzimert.

A' miképen Aprilisnek 23. napján Hanauban
költ levélből olvasuk, úgy bé vagyon a' Prusziái
seregek által Moguntzia városa zárattatva, hogy
még azok a' helységek is, mellyek a' város és
az ostromlók között fekszenek, semmi hasznokra
nintsenek a' várban fekvő Frantziáknak. Az os-
tromló seregek fél hóld formára fekszenek *Lau-
benheimtől* fogva *Mombachig*. Kétség kívül nem
sokára hozzá fognak az ostromlók az ágyúzáshoz,
mert még eddig csak szemlélői vóltanak a' bé zár-
lott Frantzok igyekezetének. Minekelötte c' len-
ne, szükség nekünk Moguntzia városát közeleb-
ről ismernünk. A' Rajna vizének napnyugoti par-
tyán fekszik, ott a' hol a' *Mayn* vize amabba
ömlik. Igen régi, nagy, népes, fő és anya váro-
sa a' Moguntziai választó fejedelemségnek, sok
erős bástyákkal, sántzokkal vagyon körül véve.
A' belső városnak úttzai szorosak, és nem olly
tsinosak, mint lehetnének. Hajdan N. Biroda-
lombéli szabad város vólt, és 1462 esztendőben
vetette azt a' Moguntziai választó fejedelem ma-
ga birodalma alá. Sok ékes paloták és házak
taláttatnak abban. A' városon alól fekvő válasz-
tó fejedelem, *Martinsburg* nevű residentijája, és a'
vásoson alól fekvő *Favoritája*, az az, nyári mú-
lató palotája ennek kertével, és szökő kútyaival
égyetemben méltók a' tekintetre. A' fő templom-
ban igen sok kints vólt el rejtve, mellyet, a'
mint hallottuk, *Custine* Generál meg lelvén, Pá-
risba küldötte. Ezeken kívül több nevezetes épü-
letek is taláttatnak ebben a' városban, u. m. a'
Tanáts - fegyveres - Redut - Báll - házak, nem kü-

lőmben a' Máltai - és Teutonicusi vitézi rendeknek házaik, az Universitásnak épületje, a' theatrum anatomicum, és bibliotheca s. a. t. A' mint ennek a' városnak lakosai ditsekednek, egygy ide való polgár *Faust János* találta fel 1440 ezftendőben a' könyv nyomtatásnak mesterségét; de nem helyesen, mivel nem ő, hanem egygy Strasburgi *Guttenberg* nevű lakos vólt annak 1430 ezft. fel találója, a' ki magát sok adótságba vervén, a' Creditoroktól való féltében Moguntziába szökött, 's oda vitte által találmányát is. Innen vagyon hogy a' Moguntziaiak, magoknak tulajdonították ennek a' hasznos mesterségnek fel találasát.

Noha *Dümuriernek* hozzánk lett által jövele által nagy zűrzavar, és rendeletlenség támadott a' Frantzia tábornál; de még is kemény készülteket tétet a' N. Gyűlés erőiségeinek védelmezésére. Rysselből minden haszontalan kényér evőt ki küldött, a' külső városokat le rontatta, a' város körül lévő élő fákat ki vágattatta, hogy ekképen sohol se vonhassák meg magokat az ostromlók.

Hannóviának Frantzia országhoz tartozó nevezetes városa Maubege (deákúl Malobodium) mellett, nevezetes tsata esett nem régiben, a' Ts. K. és Frantzia seregek között, holott kéntelenek vóltak könnyű szerű seregeink magokat hátra húzni, de segítségek érkezvén, ismét vízfíza verték a' Frantziákat. — — Sokáig tsak ugyan meg nem áthatnak a' szövetséges fejedelmek előtt. A' Prussiai ármadiának egygy része Dornickba érkezvén, Pr. *Koburg* kormánya alatt lévő seregekkel kaptsoltatott öszve, a' melly, a' mint a' környűl állások mutattyák, *Ryssel*, *Valenciennes*, *Maubege*, és *Quesnoy* felől fogja Frantzia országot meg támadni. Más részről, a' Prussiai, Angliai, Hollandiai, és Hannoverai katonákból álló égygyesült sereg Flandriába, és az Artesiai Grófságba fog bé tsapni. Ismét néhány Angliai

seregek érkeztenek Ostendébe, itten fog az *Eboracumi* hertzeg is quártélyozni. A' Ts. K. seregek szüntelen újabb regementek, és hadi eszközök által öregbitetnek.

Aprilisnek 13. napján Valenciennes előtt fekvő 2000 főből álló frantzia sereg ellen küldetett *Ottó G. M.* a' ki, nem gondolván az ellenségnek 6 ágyúiból repülő golyóbisokkal, nem csak el üzte azt tanyájáról, hanem ennekfelette a' Valenciennesi hegyekig kergette, és sokakat küldött közülök a' más világra. Hasonlóképen bánt a' *Courgies* és *Sauldein* nevű falukban fekdött Frantziákkal. Ugyan akkor támadta meg *Gr. Clerfuit* hadi tármester is, Valenciennes erdejében tanyázó ellenséget, a' melly eleinte vakmerőképen viselte magát, és e' miatt eléggé véres is vólt ez a' tsata. Végtére győztenek a' miénk, és az ellenségnek viifza lett üzetetése után 2 ágyút és 2 puskaporos taligát nyertenek, e' mellett 60 frantziát fogtanak el. Ebben a' véres tsatában 4 emberünk hóltanak meg, egy kapitány és 28 közember kaptanak sebet.

Aprilisnek 14. napján *Enzin* mellett fekvő hegyeken telepedett le a' *Gr. Clerfuit* által *Vicognéből* és *Ramisből* ki üzetetett ellenség, és minnekutánna egy néhány redutákat hányt vólna, keményen ágyúzott a' Ts. K. seregekre; de innen is el üzetetett. Azon éjjel 300 gyalogságból és 100 lovasból álló ellenség támadta meg *Cense-Salmagne* mellett őrizetben állott gyalog és lovas vitézeinket, mellyel való apró tsatázásban 3 frantziák ölettenek meg, és ketiöt fogtatatott el. Miénk közzül három ember esett sebbe, és négy ló fogattatott el.

Aprilisnek 15. napján az *Enzin* mellett tanyázott Frantziák segítséget kapván, keményen bé sántzolták magokat, és égnéhány izben meg támadták tábori elő-vigyázó vitézeinket, a' kik no-

ha hofszasan védelmezték magokat; de végtére kénytelenek voltak magokat visszavonni. Ezeknek segítségekre menvén G. F. M. L. Báró *Alvintzi*, meg újította az el kezdett tsatát, és szerentsésen vissza is verte a' Frantziákat.

Ugyan e' napon küldetett hertzeg *Reufz* Oberter két batalion gyalogsággal, és két divisió lovalsággal a' *Bavai* és *Honi* vidéken álló tábori vigyázatainkat gyakorta nyughatatlankodtató ellenség ellen. Szerentsésen járt a' réa bizattott dolognak végbe vitelében, el üzte az ellenséget, és egynéhányat meg ölt közzüle. A' miéink közül 1 ember esett el ebben a' tsatában, és kettő kapott sebet.

Aprilisnek 16. napján két tsuport ellenség ütött tábori elő álló strázsáinkra. Az első és 400 főből álló *St. Saurendl* álló strázsáinkat, a' másik *S. Sauldain* falú mellett vigyázó vadász katonáinkat. Mind a' kettő vissza verettetett strázsáinknak segítségekre érkezett lovalság által. — Minthogy pedig már két izben ütött *S. Sauldain* mellett állott strázsáinkra az ellenség: ahozképpest 24 *Eszterházy* regimentbéli hufzárokat, és egy compánia gyalogságot állított *Ottó* Generál lesbe, a' kik más napon újobban tábori vigyázatainkra ütni akart 40 főből álló frantziákat meg támadván, egynéhányat közzül ök le vágta, egynéhányat sebbe ejtettek, egy strázsamestert el fogtak, a' többit egészen az ellenség táboráig üzték vissza, melly miatt nagy lárma esett közöttök.

April. 21. napján F. M. L. *Latour* Gróf, néhányszor magával ki ment az ellenségnek meg vizsgálására, hogy ez által is nyughatatlanságba ejtse, és a' *Maubeuge* mellett fekvő táborát meg támadja. E' dolognak végbe vitelére *Steingruber* és *Frimunt* kapitányok két száz *Wurmser* hufzárokkal *Colloret*; *Causius* *Koburg* dragonyosainak

Obestere *Puisiers*; Gr. *Hodicz* Generál *Marpaut*; Gr. *Spork* Obester *Jeumont* felé küldtettenek ki kórmányokra bízott osztagokkal, a' kik a' Sambre vizén által menvén, hátul és két oldalról kezdeték a' Frantziákat nyughatatlankodtatni, és minekutánna velek öszve tsaptak volna, ki üzték tanyájokról. A' *Wurmser* hufzárjai sokat le vagdaltak közülök, 30 embert pedig el fogtak. E' mellett az ágyú golyóbisok is nem repültenek közikbe héjában. A' miéink közül 4 embernél több nem esett sebbe. Ezen időben támadta meg az ellenség a' mi *Bavay* mellett fekvő táborunk elő álló strázsáit is, de valamint másutt, úgy itten sem bóldogúlhatott, mivel Pr. *Koburg* dragonyos Regementének Obestere *Liebknecht*, néhány *Jordis* regementbeli gyalogsággal, vadász katonákkal és Uhlánusokkal nemcsak vitézi módon ellenek állott; hanem ennekfelette vílza is kergette őket.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Gr. *Wurmser* Generál kórmánya alatt lévő Ts. K. seregektől ki küldetni szokott vizsgáló katonáink és a' Frantziák között, gyakorta való apró tsatázás esik. — Illyetén vala April. 12. napjától fogva 21. napjáig két izben. Az elsőben 30 frantziákat aprítottanak le a' *Palatinus* hufzárjai; a' másodikhan ellenben egynéhányan agyon lövették, és meg fogattattak a' miéink közzül.

Nem új, de tsak ugyan még is olvasásra méltó történet, mellyet egygy *Eszterházi* hufzár Regementénél szolgáló ifjú hadnagy *Nemes György* udvari Agens úrnak fia *Tongres*ből közölt velünk. Minekutánna t. i. a' Ts. K. seregek Aprilisnek első napján a' *Ruhr* vizén által mentenek, és *Mastricht* várát fel öldötták volna a' frantzia ostromalól, az említett hufzár regementnek nagy érdemű Obestere *Dévy* úr küldetett a' nevezett hólnapnak 16-dik napján az avántgárdéval a' *Tirlemont* mellett öszve gyült ellenség ellen. Noha

sokkal számosabb volt a' miéinknél az ellenség, és ágyúival is keményen forgolódott: mindazáltal a' bátor szívű magyar vitéz meg nem rettent, hanem a' meddig lehetett, erősen tartotta magát. Ez alkalmatossággal ezen ifjú tisztnak paripája agyon lövettetvén, a' földre nyomta a' rajta ülöt, úgy annyira, hogy ha az isteni gondviselés körülötte nem forgott volna, ott kellett volna ifjú néki életét el veszteni. Történetből a' ló dereka alatt fekvő lábát ki rántotta tsizmájából, és fél tsizmában ment a' többi után *St. Tronig*, holott egy Uhlánus all-tiszt lovat adván alája, Tongerbe jutott. A' mint ez az ifjú tiszt írja Aprilisnek 15. napjától fogva 20-ig meg szűnés nélkül ropogtak az ágyúk, még is allig lehetett az ellenséget vissza verni. April. 17. napján *Zombory* kapitánynak bal lába el lövettet, *Endrödy* és *Gyölts* kapitányok pedig agyon lövettek. Ennekfelette 100 köz embernél többen vesztenek el. *Gr. Sztáray* magyar gyalog regementének láb bataliónából felénél több maradt a' Márs piatzán. Egy szóval a' mi seregeink, kiváltképen pedig huzárjaink közül sokan áldozzák fel életüket nagy vitézségek mellett.

Olasz Ország.

Eddig tsendesen nézte a' Nápolyi udvar a' két hadakozó felekezetnek tselekedeteit, sem egy sem más részre hajlani nem akart. De mivel a' Frantziák ellenségésképen bántanak a' Corsikai ki kötő helyekben tartózkodó Nápolyi hajókkal: ahozképest a' Nápolyi udvar is erősen készítetteti hadi seregeit, mind a' szárazon, mind a' vizen. Ennekfelette, minthogy tart attól a' Nápolyi kormányozó szék, ne talám ottan is meg háborítatna az ottan tartózkodó számos Frantziák által a' közönséges békeiség: arra való nézve egymás után mindnyájaokat fogságba küldeti. A' Fr. köz társaságnak követe *Mahaú* egynéhány

izben engedelmet kért a' Nápolyi udvartól, hazájába való vissza térésre, de egyszer sem nyert. Kétség kívül az által akarja az udvar a' Fr. országban múlató Nápolyiakat a' réájok következhető veszedelemtől meg menteni.

Szárdiniának fő városát *Cagliarit* újjabb sánztokkal, bástyákkal és ágyúkkal parantsolta a' király meg erősíteni, néhány regimenteket verbúáltatni, és azokat úgy helyheztenni, hogy kevés napok alatt 30,000 ember öfzve kaptsolhassa magát, ha az idő és környül állások kívánándják. Már egyszer próbát tett a' Frantzia hadakozó hajó sereg Szárdiniába való bé menetelre; de, a' mint az akkori történetekből tudjuk, nagy veszteséggel vissza verettetett onnan.

Gr. *Oliviero Cardo* Spanyol országi Consul oda hagyta Corsica szigetét, a' Frantziák és Spanyolok között támadott háború miatt, és April 3. napján Livornóba érkezett. Az említett hólnapnak 2. napján két frantzia fregatták szállottanak ki a' Livornói ki kötő helyben, mind kettőn 40 ágyú és 380 hajós katonák vóltanak.

Spanyól Ország.

Kadixban, Carthagenában, és Ferrolban 20 linea hajók, 10 fregatták, és 5 alsóbb rangú hadakozó hajók készitettének, mellyeknek kórmánya *Marquis Casatalli* Vice-Admirálra vagyon bizattatva. — Minap egygy királyi végezés hozatott Aranjuezben a' Spanyol király múlató palotájában, és tétetett közönségsé, melly szerént, minden Spanyol szökött katonáknak tudtokra adattatik, hogy ha 6 hólnapok alatt hazájokba vissza térendenek, és valamellyik regimentnél 8 esztendőre szolgálatot vejéndenek, semmi bántások nem lészzen.

Austriai Belgyiom.

Múlt hólnapban egy olytatén rendelést tette a' Brábántziai tanáts szék közönsége, melly szerént, semmiféle idegen embernek szabad nem lészzen a' fő kórmány széknek, avagy vég várbeli kórmányozó hadi tiszteknek hírek és pafusok nélkül Brabántziának határain bé lépni. Ugyan akkor tette azt a' rendelést is, hogy minden hazájából ki költözött Frantzia, a' ki Juliusnak 1. napjától fogva 1789 ottan le telepedett, köteles legyen vagy engedelmet kérni az ott leendő maradásra, vagy onnan el távozni. Éppen erre köteleztetnek a' Holláندیából, és Leódiái püspökségből oda által ment emberek. Minden idegen köteles magát az Előjárók előtt jelenteni, és megmutatni mitsoda állapotba helyheztetett legyen, és miből éllyen ő.

Brandenburgia.

A' ki tudja a' Brandenburgiai uralkodó Háznak eredetét, és nevedését, bámúl annak gyors lépésekkel tett előmenetelén és öregbedésén. *Zsigmond R.* Tsáfszár adta el 1417 elfutendőben Brandenburgiát a' Norimbergai Burggráfnak, avagy vár kapitánynak *Fridriknek*, a' kit kevés idővel azután elsőben Marchiová, azután pedig választó fejedelemmé is tett. Ő utánna fia *Fridrik*, ez után testvér öttse *Albert* következtének. Az utólsobb három fiai között felosztotta örökségét. Idősb fiának *Jánosnak* adta a' Brandenburgiai választó fejedelemséget; a' másodiknak *Fridriknek* az *Anspachi*; a' harmadiknak *Zsigmondnak* a' *Culmbachi*, és *Bareyti* fejedelemséget. — Minthogy *Zsigmond* minden férfi maradék nélkül holt meg, az ő öröksége is testvér bátyjára *Fridrik Anspachi* marchioara mara-

dott. *János* után I. *Joachim*, utánna II. *Joachim*, ezután *János György*, 's testvér öttse *Joachim Fridrik* lettenek a' választó fejedelemségnek örökösivé. Ennek testvér öttsei *Christián* és *Joachim Ernst* fel osztották magok között az *Anspachi* és *Bareyti* marchionátusságot. — *Joachim Fridrik* halála után öregbik fia *János Zsigmond* lett választó fejedelemmé, a' ki a' Juliacumi, Cliviai; Bergi és Prusssiai hertzségekkal öregbitette atyai örökségét. *György Wilhelm* fiának uralkodása alatt ütven ki, a' Német Birodalomban a' 30 esztendeig tartott véres háborúnak tüze, sokat szenvedett a' Brandenburgiai választó fejedelemség; ellenben ennek örököse és fia *Fridrik Wilhelm*, kit Nagynak neveznek a' múlt században élt historicusok, ismét talpra állott, a' ki az 1648 eszt. szerzett Vestfáliai békeségben nemcsak a' túlsó Pomeraniával, hanem ennekfelette a' Halberstadi, Minden, Camini, a' *Wohlau* i éggyezésben *Lauenburgi* fejedelemséggel, a' Bütovi uradalommal, és a' Vestfáliai kerületben fekvő Marchiai mégyével (Comitatu Marchiae) szaporította virágzó birodalmát. Ennek első szülött fia *Fridrik* tett magának fejére 1701 esztendőben királyi koronát, e' nyerte el a' *Neuschateli*; avagy *Neocomiumi* hertzséget is. Az ő fia és korona örököse szerzette magának az 1713 eszt. kötött Utrechti békeségben *Geldrián*nak felső részét, és a' Stokholmi 1720 esztendőben végbe ment békeség által innenső Pomeraniának egy nagy darabját. Ő vetette meg a' Prusssiai hadi erőnek első fundamentomát, ő állította a' Prusssiai hadi sereget mostani lábára, ő hagyott fiának olly fegyverben gyakorlott népet, és annyi kintset, melyekkel fia II. *Fridrik* örök emlékezetű király VI. *Károly* Császárnak halála után, 1741. esztendőben *Mária Theresia* kedves királyunkat megtámadta. Ennek testvér öttsetől *August Wilhelm*től való, a' mostani Prusssiai király II. *Fridrik Wilhelm*. A' mit II. *Fridrik* sok erőlködése által is el nem érhetett, II. *Fridrik Wilhelm* min-

den vér ontás nélkül el végezte, el vette Dántzigot, Thorunumot, el foglalta leg közelebb Nagy Lengyel Országának egy részét.

Minémü indító okból foglalta légyen ő el Nagy Lengyel Országának nagyobb részét, ki tettik azon manifestumból, mellyet Böjtmás havának 25. napján küldött az általa el foglaltatott Lengyel országi tartományoknak lakosaihoz, és a' mellyet mint Európában egy új epochat tsináló történetet E. Olvasóimmal közleni szükségesnek lenni ítéltem. Imé ez az:

„ *Mi Fridrik Wilhelm* etc. királyi kégyel-
 „ münket, és minden jókat ajánlunk minden kar-
 „ ba, rendbe és állapotba helyhezteiteknek u. m.
 „ Püspököknek, Abbásoknak, Praclátusoknak,
 „ Vajdáknak, Castellánusoknak, Stárostáknak,
 „ Kamarásoknak, Ország biráinak, Mágnások-
 „ nak, Vasallusoknak, nemeseknek, minden vá-
 „ rasbéli Előjáróknak, polgároknak, parasztok-
 „ nak, továbbá minden Posnániai, Gnesnai, Ká-
 „ lisi, Szirádiai Vajdaságokban lakos egyházi és
 „ világi renden lévő lakosoknak, Czenstochów
 „ városa, és klástroma, Vielun, Lentschitzi, Cu-
 „ jáviai, Dobrczyn-Rava és Plotzk, nem külömben,
 „ az ez előtt Lengyel országhoz tartozott
 „ Dántzigi és Thorunumi lakosoknak s. a. t. és
 „ következő dolgot adunk nékiek kégyelme-
 „ sen tudokra. Közönségesen tudva vagyon,
 „ hogy a' Lengyel nemzet eleitől fogva meg nem
 „ szünt a' szomszéd fejedelmeknek, kiváltképen
 „ pedig a' Prusiai birodalomnak békételenségre
 „ való alkalmatofságot szolgáltatni. Meg nem
 „ elégedvén avval, hogy a' jó szomszedságnak
 „ minden regulája ellen, a' Prusiai birodalomba
 „ gyakorta bé ütött, Országunk határaiban lakó
 „ jobbágyainknak' nyúghatatlanságot szerzett, és
 „ semmi elégtételt azoknak adni nem akart: e'
 „ mellett szüntelen olly vezedelmes feltételekben

„ törte fejét, mellyek szükségesképen figyelmete-
 „ sekké tették a' szomszéd fejedelmeket. Olyya-
 „ tén valóságos történetek ezek, mellyek minden
 „ figyelmes embernek szemei eleibe ötlöttek.
 „ A' mi pedig leg inkább nyughatatlankodtatta
 „ a' szomszéd tartományokat, vólt a' Lengyel
 „ országban naponként öregbedő pártolkodás, és
 „ kiváltképen az a' világos és irtódzásra méltó
 „ erőlködés, melly által minden polgári, politi-
 „ cá, és egyházi kötél ketté szakasztatik, és Len-
 „ gyel országnak lakosait függetlenségbe, követ-
 „ kezőképen minden előre nem látható nyomo-
 „ rúságba ejtette vólna. Hogyha igaz az, hogy
 „ az illetén veszedelmes maximáknak bé vétele
 „ és ki terjesztése a' közönséges tsendességgel,
 „ és a' lakosoknak boldogságával egy áttalában
 „ ellenkezik: annyival inkább lehetett azoknak
 „ puszító következéseitől Lengyel országban tar-
 „ tani, a' mennyivel a' Lengyel nemzet maga
 „ nyughatatlan elméje, és pártoságra való hajlása
 „ által magát mások felett meg különböztette; e'
 „ mellett pedig élegendő ereje vagyon ezen nyug-
 „ hatatlansága által a' szomszéd tartományok-
 „ nak is ártalmokra lenni. Nemtsak a' józan po-
 „ liticának első reguláival, hanem ennekfelette
 „ azon köteleltségeinkel is, mellyek minket tarto-
 „ mányainkba lévő közönséges tsendességnek és
 „ bátorságnak fenn tartására kötelelzenek, ellenkez-
 „ ne, hogyha mi illetén környül állások között,
 „ tunya nézők vólnánk egy oly roppant szom-
 „ széd tartományban elő forduló történeteknek,
 „ és hogyha békelséges türelessel el várnánk azt
 „ az időnek pontyát, mellyben a' pártos résznek
 „ élegendő ereje lenne e' világnak közönséges
 „ piatzára ki állani, mivel akkor osztán a' mi
 „ Lengyel országgal határos tartományaink is a'
 „ függetlenségnek veszedelmébe fognának ejtetni.

„ Ahozképest az Orosz Tsászárnéval égye-
 „ temben, a' Fels. Római Tsászárnak velünk

„ égyet értésével meg ismértük azt, hogy tarto-
 „ mányainknak bátorsága, olytén határt kíván
 „ a' Lengyel köz társaságnak tételni, a' mely
 „ belső erejével, és fekvésével inkább meg egy-
 „ gyez; és szabadságának meg sértetése nélkül
 „ olly rendes, erős igazgatás formája alá vetni,
 „ melly által közönséges bátorsága fenn tartas-
 „ son, minden rendeletlenség, mellynek gyakor-
 „ ta ki vólt tételve, el távoztafson, és ártalmára
 „ ne lehessen a' szomszéd tartományoknak. —
 „ Ezen fel tételünknek el érésére, a' Lengyel köz
 „ társaságnak minden réá következhető veszede-
 „ lemtől léjendő meg mentésére, végső pusztulásá-
 „ tól való meg óltalmazására; de leg kiváltképen,
 „ azon iszonyú és veszedelmes értelemtől, melly-
 „ nek követésére igen hajlandó védelmezésé-
 „ re, nintsen belső tökéletes meg győzötteté-
 „ sünk szérént, mellyet önnön maga a' Felsőges
 „ Orosz fejedelem a' iszony is meg esmér, és jó-
 „ vá hagy, hasznosabb elzköz szomszéd tartomá-
 „ nyainak birodalmunkba való bé iktatásánál,
 „ és ennek el érése végett, azonnal való el fog-
 „ laltatásánál, és az által minden következhető
 „ rendeletlenségeknek ideje koránt való el távoz-
 „ tatásánál. s. a. t.

*Folytatását következő alkalmatosságra ha-
 lasztom.*